

פתאום נפל העיפרון וזהו סוף לזיכרון? גם ברשת החברתית? טובה בן-ארי

מתוך פרסום בחוברת לכנס: "הזכות לפרטיות ברשת החברתית"

אמנת זכויות הילד מהווה מסמך קוהרנטי כולל של זכויות לכל הילדים, בעל תוקף ישראלי ובינלאומי ומחייב להבינו וליישמו כמכלול. בדומה לכל אדם, אף לילדים נתונה אחריות כלפי הזולת-הנגזרת מזכויותיהם. אין לגרוע מאחריותם כלפי אחרים, אך בהתייחס "לגילו של הילד ולמידת בגרותו". להורים חלק משמעותי בחינוך הילדים. על ההורים מוטלת חובה מיוחדת לקשר בינאישית המקדם אחריות אישית וחובה אזרחית של הצעירים, גם בעת שימוש באינטרנט, בעידן בו "מדורת השבט" של הצעירים היא ברשתות החברתיות.

הזכות לפרטיות נחשבת לאחת מזכויות היסוד בישראל. זכות זו מורכבת בשל היותה מחויבת ברמה החינוכית, החברתית, התרבותית והטכנולוגית - החל בתרבותנו "אל תלך רכיל בעמך", עבור לחוק יסוד כבוד האדם וחירותו, לאמנות בינלאומיות וחוק הגנת הפרטיות. הזכות להישמע, לשייכות, לזהות בצד הזכות להשתתפות, מקדמים את השיח הציבורי בחברת הילדים והנוער בכיתה, בתנועה וגם ברשתות החברתיות, והם שהולידו אשליה של תקשורת בין אישית ברשת החברתית, לכאורה קשר מהיר, מתומצת, בעל קודים מיוחדים, שמבוגרים מהם יתקשו להבין.

התקשורת הבין-אישית בין בני-אדם, הדבורה והכתובה, היא מצב שבו אנו מצפים לפרטיות. אלא מאי?! הגבול מיטשטש בסביבה טכנולוגית. הזכות לפרטיות נמצאת בסכנת הפרה ברשתות החברתיות, במיוחד ע"י הצעירים. מבלי דעת הם מפרים אותה ומביאים למצבים רגישים וסיכונים כלפי עצמם, ואף כלפי חבריהם ברשת. גם לאחר שלמדו והתנסו במסגרות החינוכיות, הם עדיין שם לבד מאחורי המסך בהתמודדות הערכית והמוסרית. תמונות וסרטונים המועלים על ידיהם לרשת, כדי ליצור אולי הכרה בנוכחותם, כמעט ולעולם יישארו שם ולא ניתן יהיה למחקם מעיני הציבור. והחומרים שהועלו, ניתנים למחזור ולתוספות העלולים להזיק לשמם הטוב ולתדמיתם בעיני עצמם ובעיני אחרים, גם ממרחק של שנים אחרי... אותו סוד כמוס שכתבנו לחבר/ה בפינת הדף, יהפוך לחשפנות וירטואלית לא ראויה, והיסחפות פוגענית.

הצורך לשייכות, לאהבה, להערכה ולעיתים גם הרצון להיות מפורסם, הם הסיבות לקשר הווירטואלי ברשת. צרכים אלו מהווים גם את הצומת המסוכן לחברויות הנוצרות ללא בקרת הורים ברשת, שכן זו עמומה עבורם לרוב. בבואנו לקדם את השיח על התועלות ברשתות החברתיות לילדים, אנו מציבים את מגבלותיהן בכפיפה אחת. הרשת החברתית באינטרנט מהווה מחד משאב חינוכי, בידורי, תרבותי, חברתי, מעודדת את החברים בהן ליצור תכנים, ולא רק לצרוך אותם. הרשת מאפשרת לעיתים לדון בנושאים שיש קושי להעלותם בשיחה פנים-אל-פנים. הצעירים מקבלים עידוד סמוי וגלוי לחשוף את עצמם או אדם אחר, במודע או שלא במודע, כדי שמישהו יתייחס אליהם, יקשיב להם, יגיב להם בנקודת זמן מסוימת.

"מי שמביט בי מאחור לא יודע מי אני?" ברשת מופץ מידע פרטי של צעירים. הם בוחרים להציף בזמן אמת קשיים, אירוע אישי כואב, דילמות ובעיות העוטפות את עולמם בצד נקודות האושר והשמחה, שחבריהם לעט הדיגיטלית מגיבים, ולעיתים לא יודעים איך להתמודד עם אותן סוגיות. מאידך, ישנם הנוקטים דרכים לא הולמות כדי לזכות ב"שייכות" וירטואלית גם במחיר של החלפת זהות, מסירת פרטים או הצהרות על מצבי חיים בהם נדרש סיוע מהיר שאינו זמין לרוב.

בבואנו להגדיר את הצמתים בימינו בהם זקוקים הילדים מגיל צעיר להכוונה, לחניכה, להסברה, להגנה ולקידום טובתם, חייבים להיות ערים לחובת המבוגרים מבינינו לחבק ולחנך כל צעיר/ה שליחנו וללמוד מהם את תרבות הנוער. תהליכי חינוך להטמעת אמנת זכויות הילד יגדירו את גבולות הפעולות שלהם מתוך אזרחות אחראית. האתגר העומד בפתחנו הוא ללמוד את השפה והאמצעים של הצעירים כדי לחנכם ללכת בשביל הזכויות, האחריות והחובות הנדרשים בחברה דמוקרטית, לזהות ולהגדיר את הסייגים, ולשאוף לחברה המכבדת את זכויות האדם של כל אחד מחבריה, בסדרת פעולות מתוכננת, מסודרת, ומבוקרת יחד עם ההורים.

המשרד: רחוב השלושה 2 ת"א, מיקוד: 61092

כתובת אתר המשרד: www.education.gov.il/zchuyot

E-mail: tova.edu@gmail.com